

ΕΝΟΤΗΤΑ 5^Η

ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Α. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τελικές προτάσεις είναι οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που φανερώνουν για ποιο σκοπό γίνεται η ενέργεια που δηλώνεται στην πρόταση από την οποία εξαρτώνται. Έχουν άρνηση *μη(ν)*.

Εισάγονται με	Φανερώνουν	Παραδείγματα
τους τελικούς συνδέσµους: για να, να	σκοπό	- Τα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο για να µάθουν γράµµατα. - Ήρθα να σε δω.

Προσοχή!

1. **Δεν πρέπει να συγχέουμε τις τελικές προτάσεις με τις βουλητικές** επειδή και οι δύο εισάγονται με το *να*. Οι βουλητικές είναι ονοματικές προτάσεις (λειτουργούν δηλαδή ως υποκείμενο και αντικείμενο), ενώ οι τελικές είναι επιρρηματικές προτάσεις. Πέρα απ' αυτό, όταν οι τελικές προτάσεις εισάγονται με το σύνδεσμο *να*, αυτός μπορεί να αντικατασταθεί με το για να:

π.χ. Θέλω να μιλήσουμε. (βουλητική πρόταση)

Ήρθα να μιλήσουμε. (τελική πρόταση)

ή

Ήρθα για να μιλήσουμε. (τελική πρόταση)

Αν το να δεν μπορεί να αντικατασταθεί με το για να, τότε η πρόταση είναι σίγουρα βουλητική.

Οι τελικές προτάσεις ξεχωρίζουν από τις βουλητικές και από το **ρήμα της εξάρτησής τους**: οι τελικές εξαρτώνται συνήθως από ρήματα που δηλώνουν **κίνηση**, ενώ οι βουλητικές από ρήματα που δηλώνουν **θέληση, ικανότητα, προσταγή** κλπ.

2. Οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με το *για να* δεν είναι πάντοτε τελικές. Μπορεί να είναι και αιτιολογικές ή και αποτελεσματικές:

π.χ. Είσαι πολύ κουτός για να δίνεις σημασία στα λεγόμενά του. (αιτιολογική πρόταση)

Είναι πολύ δυνατός για να φοβηθεί έναν τέτοιο αντίπαλο. (αποτελεσματική πρόταση)

Β. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αιτιολογικές προτάσεις είναι οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που φανερώνουν την αιτία για την οποία γίνεται αυτό που δηλώνει η πρόταση που προσδιορίζεται. Έχουν άρνηση δε(ν).

Εισάγονται με	Φανερώνουν	Παραδείγματα
• τους αιτιολογικούς συνδέσμους: γιατί, επειδή, διότι, αφού • λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται ως αιτιολογικοί σύνδεσμοι: που, καθώς, μια και, μια που	αιτία	- Δεν πήγε στο σχολείο επειδή ήταν άρρωστος. - Δουλεύει μέρα νύχτα γιατί έχει χρέη. - Αφού το λες εσύ, θα υποχωρήσω. - Χαίρομαι που ήρθες νωρίς. - Θα σας ακούσω, μια και δεν μπορώ να κάνω διαφορετικά.

Σημειώσεις:

1. Και ο σύνδεσμος και μπορεί να χρησιμοποιείται ως αιτιολογικός:

π.χ. Δώσε μου λίγο νερό και είμαι διψασμένη. (= γιατί είμαι διψασμένη)

2. Ο σύνδεσμος γιατί χρησιμοποιείται και ως παρατακτικός σύνδεσμος ύστερα από ισχυρό σημείο στίξης (τελεία, άνω τελεία, θαυμαστικό, ερωτηματικό). Σε αυτή την περίπτωση εισάγει κύρια πρόταση:

π.χ. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επικοινωνία των ανθρώπων είναι ο διάλογος. Γιατί ο διάλογος γεφυρώνει τις διαφορές.

3. Και με το για να μπορεί η πρόταση να είναι αιτιολογική:

π.χ. Είσαι πολύ απαισιόδοξος για να τα παίρνεις όλα στραβά.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να βρείτε τις τελικές και αιτιολογικές προτάσεις και να υπογραμμίσετε το σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται.

- α. Τον άκουγα υπομονετικά, για να μην τον δυσαρεστήσω. τελική, επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού
β. Καταστράφηκαν οι καλλιέργειες, καθώς δεν έχει βρέξει για μήνες. αιτιολογική, επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας
γ. Μια και ήρθες, κάτσε να φάμε και να πιούμε και να θυμηθούμε τα παλιά. τελική
δ. Μου φαίνεται ότι δε χάρηκες που θα 'ρθει η Μαρία. αιτιολογική
ε. Δεν ήξερα πού έχεις το βιβλίο να σου το δώσω. τελική

2. Να διακρίνετε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις που εισάγονται με το να είναι τελικές και ποιες βουλητικές.

- όπου υπάρχει να= για να= τελική
α. Ήθελα να ανοίξει η γη να με καταπιεί. βουλητική τελική
β. Αποφάσισε να δεχτεί την πρόσκληση. βουλητική
γ. Έφυγε βιαστικά να προλάβει το αεροπλάνο. τελική
δ. Θα πάρω το ντουφέκι μου να βρω τους κλέφτες. τελική
ε. Δεν πρέπει να καπνίζεις τόσο πολύ. βουλητική
στ. Εύπνησα να πάω στη δουλειά αλλά ήμουν άρρωστος. τελική
ζ. Ο στρατηγός έδωσε εντολή να σταματήσουν οι εχθροπραξίες. τελική
η. Σκέφτομαι να μείνω και απόψε εδώ. βουλητική
θ. Φύγε να μας αφήσεις λίγο ήσυχους. τελική
ι. Σου γράφω αυτή την επιστολή να σε ενημερώσω για τα γεγονότα. τελική

Μελέτη επιρρηματικών προτάσεων και να βρείτε το συντακτικό ρόλο των προτάσεων της 2ης άσκησης